

[Ib Christensen]

handelshindringer, kun lige komme med den enkelte bemærkning, at det kan være meget nyttigt og rigtigt at fjerne sådanne tekniske handelshindringer, men at det jo også kan ske uden for EF. Det sker jo i OECDs regie, i øvrigt på en udmærket måde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af valgretsaldere til folketing [af Niels Helveg Petersen (RV) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 79. Fremsat 3/11 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Forslaget går ud på, at valgretsaldere nedsættes til 18 år, og selv om det er et alvorligt spørgsmål, så vil jeg synes, det ville være udtryk for despekt for dette folketing, om man nu genoptog en debat, som man har haft to gange før. Jeg vil gerne sige, at regeringen tilslutter sig fuldt og helt, at 18 års valget er det rigtige, og vi vil med piber og trommer gå ind for og agitere for, at 18 års valget gennemføres.

Man kan nok have en smule bekymring med hensyn til, om tidspunktet er rigtigt valgt. Om vi ved en folkeafstemning vil få så stor tilslutning, at 18 års valget bliver gennemført, er straks en anden ting. Det kan man have sin vurdering af.

Som forslaget lyder, ønsker man det gældende fra 1. marts 1978. Jeg tror, forslagstil-

lerne er helt klar over, at det er uladsiggørligt. Når man taler om, at man skulle sammenkoble folkeafstemningen med et valg, så må jeg sige, at det ville være højest uheldigt at sammenkoble det med kommunevalget, men vi må have mulighed for i udvalget, når forslaget behandles, videre at drøfte den nærmere tekniske udformning og den tekniske mulighed for gennemførelse af dette lovfor-

slag. Fra regeringens side altså fuld tilslutning, men måske en bekymring for, at man ikke har valgt det rigtige tidspunkt.

Marinus Sørensen (S):

Lovforslaget er jo en genfremsættelse af et forslag, som sidste gang blev behandlet i folketinget den 27. april i år. Jeg skal derfor henvise til, hvad mit partis ordfører ved den lejlighed, hr. Møller Andersen, sagde, jfr. Folketingstidende 1976-77, 2. samling, sp. 2989.

Jeg skal dog for god ordens skyld bekræfte, at socialdemokratiet stadig er af den opfattelse, at myndighedsalderen og valgretsaldere bør være identiske. Vi kan følgelig anbefale og medvirke til, at 18 års valgretsaldere bliver vedtaget. Vi vil også, såfremt loven bliver vedtaget, medvirke til, at den kan blive bekræftet ved den senere folkeafstemning.

Tang Sørensen (FP):

Det radikale lovforslag om at nedsætte valgretsaldere til 18 år kan jeg anbefale på et flertal i fremskridtspartiets folketingsgruppes vegne.

Nu, da myndighedsalderen er blevet fastsat til 18 år, det vil sige, at de unge mennesker har ret til at disponere over de penge, de selv tjener, ret til at indgå økonomiske forpligtelser og ret til at indgå ægteskab uden at spørge forældrene, ja, så må tingene også hænge sammen. Reglerne må føres up to date ud fra den erkendelse, at vi i dag har en ungdom, der har langt bedre uddannelsesmuligheder og udfolder langt større aktivitet i alle samfundsfunktioner end tidligere. Hvad må det næste trin så være? Ja, efter min opfattelse må medbestemmelse om de politiske forhold være det næste trin på stigen.

Det er nu en årrække siden, denne sag sidst blev forkastet ved en folkeafstemning, men mangt og meget er sket siden da. Det

[Tang Sørensen]

må være et naturligt led i en lang proces, at de unge, samtidig med at vi overdrager dem større beføjelser på alle områder, også i højere grad er med til at forme det samfund, som de i fremtiden skal leve i – og som de jo i øvrigt også til sin tid skal lede.

Et af modargumenterne mod en nedsættelse af valgretsalderen har i lang tid gået på, at de unge ikke er politisk modne. Undersøgelser viser, at dette tilsyneladende ikke er tilfældet. De ca. 140.000 unge, som denne sag drejer sig om, deltager i lige så høj grad i den politiske debat som den øvrige del af befolkningen. Undersøgelsen viser endvidere, at stemmefordelingen blandt disse unge mennesker stort set følger det øvrige samfunds. Jeg er overbevist om, at 18 års valgret kommer før eller siden. Det er en udvikling, som vi ikke kan og ikke bør stoppe. Hvis vi kaster blikket ud i det øvrige Europa, så må vi jo også erkende, at man dér har taget konsekvensen, og i en lang række af lande har man i dag 18 års valgret.

At få denne lov ud til folkeafstemning gives der jo i den allernærmeste fremtid til muligheder for. Jeg tænker her på de kommende kommunevalg i marts måned 1978 og på det – muligvis – kommende EF-valg. Ønsker vi, at vort politiske demokrati skal bestå, må vi også forstå at drage så mange som muligt med ind i den beslutningsproces, som det politiske arbejde jo i virkeligheden er.

Ved at tage den nye generation med ind i en tidlig alder, men dog alligevel en politisk moden alder, åbner vi muligheder for, at det politiske arbejde får tilført nye visioner. Vi kan derfor fra vor side anbefale, at dette lovforslag gennemføres.

Formanden:

Hvor der er flere ordførere fra samme parti, beder jeg dem selv dele taletiden, som er indtil 5 minutter.

Jens Peter Jensen (V):

I respekt for ungdommen skal jeg kun bruge en kort del af min taletid. Vi er en del i venstres gruppe, der ikke kan acceptere det foreliggende forslag, i det væsentlige ud fra det synspunkt, at det kun er 8 år siden, der var en folkeafstemning om det, og da nåede et tilsvarende forslag kun at få tilslutning fra 13,6 pct. af befolkningen. Vi mener ikke, at

folketingets position er sådan, at vi skal stræbe efter at få et modsætningsforhold imellem befolkningen og lovgivningsmagten.

Skulle det nu alligevel vise sig, at der her i tinget er flertal for at gennemføre forslaget, er vi naturligvis interesserede i, under hvilke praktiske forhold det skal ske. Hvornår skal folkeafstemningen være? Det skal vel ikke være i januar? Det går forslaget jo ellers ud fra, hvis man skal have valgret til kommunevalg. Jeg er enig med indenrigsministeren i, at det næppe er særlig hensigtsmæssigt at have kommunevalg, amtsrådsvalg og folkeafstemning samme dag. Derfor kunne det tænkes at være praktisk, om man tog folkeafstemningen samtidig med den ventede afstemning om direkte valg til EF.

Jeg lagde mærke til, at hr. Tang Sørensen glemte, at der jo er en tredje mulighed, nemlig den, som fremskridtspartiet selv har ført frem: en folkeafstemning om atomkraft, hvis forslaget herom vinder flertal i tinget; det kunne jo være en ganske interessant kombination.

Ellemann-Jensen (V):

Venstres folketingsgruppe står delt i dette spørgsmål, og jeg skal gøre rede for holdningen til lovforslaget i den del af folketingsgruppen, som ikke er enig med den foregående ærede taler.

Vi finder, at når folketinget for et år siden kunne nedsætte myndighedsalderen fra 20 til 18 år, ja, så er det en naturlig konsekvens, at vi lader valgretsalderen følge efter. Vi finder specielt, at i en situation med en høj arbejdsløshed, der især rammer ungdommen, må det være væsentligt, at den del af ungdommen, der har personligt og økonomisk ansvar i egne anliggender, også får mulighed for at få indflydelse på folketingets arbejde. Det vil kunne styrke ungdommens tillid til demokratiet.

Men lovforslagets tidsfrister forekommer heller ikke os særlig realistiske. Kunne man f. eks. vælge at lade det kommende EF-valg være dato-sammenfaldende med en folkeafstemning om nedsættelse af valgretsalderen, så kan jeg love forslagsstillerne, at så vil det vække bred og positiv interesse i venstres folketingsgruppe.

Grove (KF):

[Grove]

Vi har samme holdning, som vi havde i foråret, hvor vi sagde udtrykkeligt, at vi tror ikke, befolkningen endnu vil gå ind for det ved en folkeafstemning. Vi er delt i spørgsmålet om 18 års valgret, men vi er enige om, at dette spørgsmål endnu ikke kan afklares i befolkningen på nuværende tidspunkt, og derfor er vi enige om, at forslaget er fremsat for tidligt. Jeg tror, vi skal vente et par år, til meningsundersøgelserne vil vise, at der ude i befolkningen er samme flertal, som der er i folketinget. Jeg tror ikke, det er til gavn for folketinget, at man sender et forslag ud og det falder. Vi får jo ofte nok skyld for her i folketinget, at vi ikke er i takt med befolkningen; lad os være det denne gang.

Mimi Jakobsen (CD):

Centrum-demokraterne er fortsat tilhængere af 18 års valgret, og jeg skal blot henvise til mine bemærkninger under den tidligere førstebehandling.

Alfred Andersen (SF):

Mit parti kan også tilslutte sig forslaget om 18 års valgret. Man kunne måske tilføje, at den burde have været indført for længe siden, for med de forpligtelser, som ungdommen har, burde de unge også have medbestemmelse om, f. eks. hvad deres skattekrone skal bruges til. Derfor er vi som sagt positivt indstillet til forslaget.

Tyroll (VS):

Jeg kan også sige, at vi fra VS' side vil gå ind for forslaget. Ikke fordi vi i og for sig stiller os tilfreds med, at man får nedsat valgretsalderen til 18 år. Vi ønsker, den skal længere ned endnu.

Derudover kan jeg sige, at vi ikke mener, det er relevant at sige, at den skal følge myndighedsalderen. Det, der for os er det afgørende, er, om man er kompetent til at afgive sin stemme, og jeg kan godt sige, at her finder vi da, at der er mange 12-årige, der er lige så kompetente som f. eks. hr. Erhard Jakobsen.

Honoré (KrF):

Kristeligt folkeparti var i sin tid modstander af, at man nedsatte myndighedsalderen fra 20 til 18 år. Vi mente, det var forkert at fratage de unge under 20 år den beskyttelse,

der lå i, at myndighedsalderen først indtraf ved det 20. år. Da vi var og er modstandere af 18 års myndighedsalder, så mener vi, det er logisk også at være modstander af 18 års valgret.

Ligesom andre talere mener jeg, at det er uklogt af folketinget, at det, så kort tid efter at en folkeafstemning forkastede et tilsvarende forslag, går ind for det samme forslag. Det kan være med til at skabe yderligere afstand mellem folketinget og befolkningen.

Jeg skal dog tilføje, at der er nogle i gruppen, der overvejer at stemme for det foreliggende forslag.

Ib Christensen (DR):

Det er retsforbundets opfattelse, at myndighedsalder og valgretsalder skal følges ad, og det vil sige, vi går fuldt ud ind for forslaget om 18 års valgretsalder. Vi havde gerne set, at der havde været en bredere kreds af forslagsstillere, men den store tilslutning, forslaget allerede har fået, kan måske bære over, således at det kan komme igennem den folkeafstemning, som det skal til.

Der er pålagt de unge tvangsudskrivning til forsvar, civilforsvar og militærnægtertjeneste. De er skattebetalere osv. Der er masser af gode grunde til at udstrække valgretsalderen til de 18-årige.

Der er nogle ordførere, der har udtalt nogen ængstelse for eller skepsis over for forslaget med den begrundelse, at folketinget ikke skal bringe sig i modsætning til befolkningen. Det rejser nogle interessante perspektiver, når vi har set i årevis en række meningsundersøgelser, der siger, at folketinget, når det drejer sig om den europæiske politik, åbenbart er i modstrid med flertallet af befolkningen. Disse indvendinger kommer fra partier, som i 1963 var med til at nedstemme nogle ikke særlig vidtgående jordlove, som i øvrigt blev gennemført under den senere VKR-regering, bestående af delvis de samme partier, endog kun 5-6 år efter at de samme jordlove var blevet forkastet ved en folkeafstemning. Man må på den baggrund stille spørgsmålet: hvad er så grænsen? Er det 8 år eller 6 år, før man kan gå ind for noget, man i og for sig måske synes er rimeligt?

I hvert fald er der ikke på noget punkt kommet overbevisende argumenter til fordel

[Ib Christensen]

for ikke at give de 18–20-årige ret til at være medbestemmende om dette samfund.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil gerne takke for den helt overvældende positive modtagelse – en modtagelse, som var endnu mere positiv, fornemmer jeg, end da forslaget blev behandlet i foråret. Jeg har foretaget en opgørelse, der viser, at mindst 140 af folketingets medlemmer efter det, der er sagt her i dag, skulle kunne stemme for, at valgretsaldere nedsættes til 18 år.

Baggrunden er jo i det helt væsentlige, at myndighedsalderen er nedsat til 18 år, og det er rimeligt at fastholde en overensstemmelse mellem myndighedsalder og valgretsaldere.

I øvrigt skal jeg ikke argumentere for forslaget. Der er allerede fremført en del argumenter til fordel for de 18 års valgret ved denne debat og ved tidligere debatter. Det skal jeg afstå fra.

Datoen for at afholde en folkeafstemning er det, som for alvor må beskæftige os, det som udvalgsarbejdet skal forsøge at fastlægge. Vi ser gerne, at en folkeafstemning finder sted i forbindelse med en anden valghandling, og jeg er enig med indenrigsministeren i, at det ikke er nogen god idé at afholde en folkeafstemning om 18 års valgret i forbindelse med et kommunalvalg. Det kommunale valg skal afgøre lokale sager, og det vil ikke være nogen heldig idé at blande et landspolitisk spørgsmål ind i den lokale diskussion, som skal finde sted forud for kommunalvalgene, hvor der i øvrigt er to stemmesedler i forvejen, de fleste steder da, både til kommunalbestyrelse og til amtsråd.

Derfor må vi se os om efter en anden løsning, og det, der falder i øjnene, er jo den mulighed at afholde en folkeafstemning i forbindelse med de valg til det europæiske Parlament, som efter planen skal afholdes i maj-juni 1978, men som jo kan tænkes at blive udskudt nogle måneder til hen på efteråret 1978. Fordelen ved en sådan sammenkædning er indlysende. En afstemning om begge disse forslag på én gang vil bidrage til at styrke interessen for begge afstemninger. De to afstemninger vil kunne holde hinanden i hånden og medvirke til, at valgdeltagelsen ved begge afstemninger bliver høj, og dette er under alle omstændigheder en demokratisk fordel. Man kan begynde at spekulere

på, hvorledes det vil påvirke udfaldet af den ene eller den anden afstemning, at valgdeltagelsen bliver høj, men det er jo sådan set en nytteløs spekulation. Det er en demokratisk fordel, at så mange som muligt deltager, og sammenkoblingen af de to valg vil kunne bidrage hertil. Deri ligger der et stærkt argument for at foretage en sådan sammenkobling af de to afstemninger.

Jeg vil gerne føje til, at en sådan sammenkobling vil vise det meget interessante, at Danmark er det eneste land af de ni lande – bortset fra Belgien, som dog har 18 års valgret til kommunalvalget – som ikke har 18 års valgret. Vi vil altså komme til at gå til valg til det europæiske Parlament og samtidig afholde en folkeafstemning om valgretsaldere, hvor det vil blive anskueliggjort for den danske befolkning, at de lande, vi i øvrigt samarbejder med inden for EF, godt kan klare at have en valgret på 18 år, uden at det af den grund går dem ringere, og uden at deres politiske system af den grund er mindre stabilt end vores, snarere er der jo i en række tilfælde tale om tværtimod. Så det vil blive en demonstration af, at 18 års valgret altså er mulig at håndtere, uden at det behøver at få nogen af de følger, som nogle modstandere af 18 års valgret frygter. Det vil altså vise, at vi, i modsætning til hvad der ofte antages, på dette punkt i hvert fald i Danmark ikke har bragt det så herligt vidt i forhold til de lande, vi samarbejder med.

Jeg ser frem til drøftelser i udvalget om fastlæggelse af dato for afholdelse af folkeafstemningen, og efter denne behandling kan man uden videre, tror jeg, gå ud fra, at forslaget skal vedtages i denne folketingssamling, og at der i denne folketingssamling skal træffes beslutning om, hvornår folkeafstemningen skal afholdes.

Formanden:

Jeg gør opmærksom på, at det efter grundloven alene er statsministeren, der bestemmer, hvornår folkeafstemningen skal afholdes.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning